

BRNO CONTEMPORARY ORCHESTRA

14. 10. 2026, 19:00

→ Divadlo Husa na provázku

14 October 2026, 7 p.m.

→ Theatre Husa na provázku

ÚČINKUJÍCÍ / PERFORMERS

Brno Contemporary Orchestra

Pavel Šnajdr – dirigent/conductor

Martin Svobodník – vizualizace/visualization

Viktor Pantůček – dramaturgie/dramaturgy

Tomáš Vtípil – sólo/solo

Roman Nevěčný – mluvená role/speaking role

Petra Lorenc – mluvená role/speaking role

Jakub Svojanovský – mluvená role/speaking role

PROGRAM

Emil František Burian:

Vojna / lidová hra se zpěvy a tanci na text lidové poesie
sebrané K. J. Erbenem

I. díl

I. Masopust

II. Svatby

III. Odvod

II. díl

I. Hřbitov

II. V zázemí

III. Na frontě

Přestávka

Fredric Rzewski:

Sblížení pro vypravěče

a volně obsazený ensemble (1971/72)

Část 1: Sblížení (1971)

Část 2: Attica (1972)

PROGRAMME

Emil František Burian:

*War / a folk play with songs and dances,
based on folk poetry collected by K. J. Erben*

Part one

I. Shrovetide

II. Weddings

III. Conscription

Part two

I. Cemetery

II. Behind the Lines

III. At the Front

Intermission

Fredric Rzewski:

Coming Together for narrator
and open instrumentation ensemble (1971/72)

Part 1: Coming Together (1971)

Part 2: Attica (1972)

— — —

Historická zkušenost nám poměrně zřetelně dokládá, že většina tyranských a diktátorských činů se alespoň rétoricky opírala o hlas a vůli lidu. Mnohdy i dobře míněné cíle pro vybudování ráje na zemi se zhatily a v rukou vyvolených se staly nástrojem utrpení toho stejného lidu, s jehož podporou byly formulovány a realizovány. Dvacet let po sarajevském atentátu tak při noci dlouhých nožů Hitler vyvraždil za pomoci jednotek SS (Schutzstaffel) své oponenty v čele s šéfem SA (Sturmabteilung) Ernstem Röhmem a definitivně nastartoval vraždící mašinerii budování silné a jediné čisté říše. V témže roce 1934 byl v Sovětském svazu zavražděn Sergej Kirov, šéf leningradské stranické organizace, ve své době mnohem populárnější než Stalin. Vražda se stala záminkou pro tzv. velkou čistku, monstrózní a obludná divadelní představení končící vraždami osob, i fiktivně, stojících Stalinovi v cestě k vybudování úžasného a krásného socialistického světa založeného na vládě lidu. Lid v té době ještě nevěděl, že po první světové válce přijde ještě děsivější světová pohroma.

Zdánlivě opustme velké dějiny a zaměřme svoji pozornost na jednu pražskou ulici. Na jednom jejím konci stojí galerie Mánes, ve které v roce 1934 uspořádal výtvarník a teoretik Adolf Hoffmeister výstavu politických karikatur. Již o rok dříve Hoffmeister napsal, že karikatura ztrácí svou „humornou funkci a nabývá funkce zbraně... může být dokonce tragédií, ostrším pomsty a vzpoury“. Výstava byla přímočaře koncipována proti nastupujícímu fašismu. Ve výlohách směrem do ulice se tak objevily zcela srozumitelné protihitlerovské koláže Johna Heartfielda, které byly vytvořeny z běžně dostupných materiálů v německém periodickém tisku a na plakátech z politických a agitačních kampaní. **John Heartfield** (1891–1968) se narodil jako Helmut Herzfeld v Berlíně. Z aktivní vojenské služby za první světové války byl propuštěn, poté co předstíral nervové zhroucení. V reakci na nacionalistické tendence v poválečném Německu se přejmenoval na Johna Heartfielda.

Byl členem hnutí dada, jeho tvorba byla charakterizována silným pacifistickým a antifašistickým smýšlením. V Německu se stal nežádoucí postavou, a tak se na pár let stal československým občanem. Vystavení jeho explicitních antinacistických, antihitlerovských karikatur v Československu vyvolalo diplomatický spor s Německem, které si stěžovalo na vměšování a urážení zvolené vlády. V intencích „mírného pokroku v mezích zákona“ a „holubičí povahy“ vlády, ale i vedení galerie bylo pět ze sedmi karikatur odstraněno. V roce 1939 musel John Heartfield opustit Československo.

Na opačné straně ulice fungovalo dnes legendární avantgardní divadlo D34, jeho „neomezený“ vůdce **Emil František Burian** (1904–1959) rovněž odhodlaně věřil v sílu a moc lidu a rovněž považoval tvorbu za ostří, nástroj pomsty a vzpoury. V polovině třicátých let se začal intenzivně zabývat lidovou tvorbou, chtěl ji využít jako metaforu současné společenské a politické situace, v lidových textech spatřoval živoucí materiál, který by neměl pouze ležet v archivech a být čítankově citován, ale který dle Buriana byl největším českým bohatstvím ve smyslu sociálním. Jako hlavní zdroj posloužila sbírka *Prostonárodní české písně a říkadla* (1864) sestavená Karlem Jaromírem Erbenem. Do montáže Burian spojil písně s vojenskou tematikou, k nimž následně připojil milostné písně i dětská říkadla a rozpočítávadla. Kromě toho se do *Vojny* dostaly i zvykově obřadní texty, například svatební. Tyto čerpal jak z Erbenových sbírek, tak i z národopisných sbírek jiného původu. Součástí montáže jsou také ukázky masopustních tanců, průvodů, svatebních zvyků i dětských her, které Burian čerpal z různých národopisných záznamů. Kromě těchto folklorních textů se ve hře objevil i manifest rakousko-uherského císaře Františka Josefa I. o vyhlášení války Srbsku z roku 1914. Burian netoužil po laciném jevištním efektu, který by mu mohlo nabídnout využití folklorních prvků. Rovněž již nechtěl pracovat s lidovou slovesností jako s nonsensem, jenž by provokoval buržoazní měšťanstvo. V podstatě poměrně neortodoxně vytrhl řadu textů z původního kontextu a postavil je mnohdy do diametrálně odlišných souvislostí. Doba dala dílu za pravdu, a tak prosté říkanky a rýmováčky dnes nesou pachutí válečných konfliktů i koncentračních táborů... Každopádně Burian byl jedním z prvních

tuzemských autorů, který nepřístupoval k lidové tvorbě folkloristicky, ale zajímalo jej bytostné zpřítomnění balancující na hranicích umělecké, tedy plně ospravedlnitelné fikce...

Vojna, lidová hra se zpěvy a tanci měla premiéru v divadle D 35 22. ledna 1935. Jednalo se o hudebně, baletně, voicebandovou montáž, která „*povstala z nutnosti vytvořit nový dramaticko-lyrický svět na našem jevišti vytvořený ze zlomků lidové poezie, z prosté lyriky našeho lidu, nijak neupravené a nepřizpůsobené*“. Jednotlivé obrazy byly voleny tak, aby po rušné scéně následovala scéna klidnější, aby po dynamickém vzruchu byla hra na chvíli statickou. V dnešním provedení se možná poněkud rouhačsky pokoušíme zbavit divadla a představit *Vojnu* jako autonomní hudební dílo. Ostatně při provedení *Vojny* na zájezdě ve Švýcarsku (v Curychu a v Bernu) v roce 1935 probíhala představení v češtině – možná to trošku připomínalo dadaistickou férii v Kabaretu Voltaire – a tak se spíše diváci zaposlouchali do svébytné, modernistické hudebně-rytmické struktury díla než do obsahu lidových textů. I tak to dle účetnictví rozhodně propadák nebyl. I bez porozumění textu je protiválečný apel Burianovy hry se zpěvy zcela zřejmý. *Vojna* se hrála ještě v roce 1939 v rámci festivalu Pražské jaro, poté se musela odmlčet, aby byla naposledy za Burianova života provedena v roce 1955, ale to už v úplně jiných kulturně-společenských souvislostech. Její ostří to však rozhodně neotupilo.

Nevím, zdali se John Heartfield a Emil František Burian někdy osobně potkali. Pokud ne, tak je alespoň velmi pravděpodobné, že oba znali tvorbu toho druhého. Každopádně dnes již víme, že jejich jasné a srozumitelné protiválečné apely stojící samostatně nedokázaly lid přesvědčit, aby se pokusil válce zabránit. Doufejme tedy, že současné propojení bude mít důraznější společenský dopad, a když ne, tak to jistě bude alespoň dvakrát silnější umělecký zážitek.

Snad až sociocentricky nekritický apel k osvobození lidu i jednotlivce je ideovým předpokladem velké části tvorby i života amerického klavíristy a skladatele **Frederica Rzewského** (1938–2021). Skladby *Coming Together* a *Attica* z počátku sedmdesátých let tvoří kompoziční celek inspirovaný vězeňskou vzpourou a jejím krvavým potlačením ve věznici Attica ve státě New York, při které

zahynulo 43 lidí. *Coming Together* (1971) je postavena na recitaci posmrtně vydaného dopisu vůdce vzpoury Samuela Melvilla. Neustále a fixně se opakující basový rytmicko-melodický motiv se posouvá s urputností vpřed, ale jeho zvraty jsou nečekané, nic se nedá dělat, teď to bude takto. Ostatní nástroje, od skladatele je předepsána otevřená instrumentace, kráčeji dle zápisu svobodně, ovšem jejich kroky jsou jasně vyšlapané basovou linkou. Recitátor se trefuje do hudebního toku bez možnosti jeho ovlivnění.

Attica (1972), která bývá realizována jako druhá část kompozice *Coming Together*, je rovněž napsána pro nespécifikované obsazení a rovněž postavena na recitaci textu. Tentokrát Rzewski cituje z textu Melvillova spoluvězně Richarda X. Clarka, jenž byl také jedním z vůdců vzpoury, na rozdíl od něj však přežil. Když byl propuštěn a odjížděl z věznice, prohlásil: „*Attica is in front of me*“ („*Attica je přede mnou*“). Rzewski opět text roztrhá: „*Attica...*“, „*Attica is...*“, „*Attica is in...*“ atd. Text je intonován na jednom tónu, pro soubor je zapsána jednohlasá melodie, která je však díky instrukcím harmonicky rozšiřována o improvizace, kde jednotliví hráči drží hraný tón či opakují již zahráný motiv. V podstatě líbezná písnička končí společně drženým tónem C – ona líbeznost je však spíše tragická – inu, boj ještě neskončil.

Prameny lidové hudby jsou ukotveny v nesvobodě. Stvořil ji lid připoutaný k panství, půdě, průmyslu, lid vězněný a verbovaný do armád. Touha lidu po osvobození byla nesčetněkrát zneužita demagogy a populisty, ale též vedla ke spontánním projevům revolt, revolucí, vzpour a následných sociálních progresí. Vedla k totalitě i demokracii. Umělci, skladatelé a skladatelky jsou rovněž součástí lidu, slyší jej, jeho výzvy i starosti a ve své tvorbě jej reflektují. Hovorový jazyk se však rychle mění, aktivně reaguje na dobové, kulturní a společenské události, a tak i rychle stárne a živé zůstává spíše to, co bylo řečeno, než to, jak to bylo řečeno. O světě však lze vypovídat i jinými prostředky než jazykem, prostředky, které stárnou mnohem pomaleji než jazyk, které již ve své autonomii obsahují potenciál aktuálnosti a zpřítomnění, a to bez translace do dnešní tvorby a jazyka lidu současného.

— — —

Historical experience has shown us quite clearly that tyrannies and dictatorships all too often claim to be acting in the name of the people. Even well-intentioned attempts to build a paradise on earth have often come to nothing and, in the hands of a chosen few, become instruments for inflicting suffering on the very people whose support helped initiate them. Twenty years after the assassination of Franz Ferdinand in Sarajevo, during the Night of the Long Knives, Hitler used the SS (Schutzstaffel) to murder his opponents, foremost among them the head of the SA (Sturmabteilung), Ernst Röhm, setting fully in motion the murderous machinery intended to create a strong, racially pure Reich. In the same year of 1934, Sergei Kirov, head of the Leningrad Communist Party and at the time considerably more popular than Stalin, was assassinated in the Soviet Union. His murder became the pretext for what came to be known as the Great Purge – monstrous, grotesque show trials that ended in the deaths of those who stood, or were merely alleged to stand, in Stalin's way as he sought to build a magnificent socialist world founded on the rule of the people. At the time, the people did not yet know that the First World War would be followed by an even more terrible global catastrophe.

Let us now seemingly turn from the grand sweep of history and focus our attention on a single street in Prague. At one end stands the Mánes Gallery, where in 1934 the artist and theorist Adolf Hoffmeister organised an exhibition of political caricatures. A year earlier, Hoffmeister had written that caricature was losing its *"humorous function and acquiring the function of a weapon... it may even become a tragedy, the sharp edge of revenge and revolt"*. The exhibition was conceived as a direct response to the rise of fascism. The windows facing the street displayed John Heartfield's unmistakably anti-Hitler photomontages, created from readily available material taken from German periodicals

and posters used in political and propaganda campaigns. **John Heartfield** (1891–1968) was born Helmut Herzfeld in Berlin. He was discharged from active military service during the First World War after feigning a nervous breakdown. In reaction to the nationalist tendencies of postwar Germany, he changed his name to John Heartfield. A member of the Dada movement, his work was marked by strongly pacifist and anti-fascist convictions. He became persona non grata in Germany and for several years made Czechoslovakia his home. The exhibition in Czechoslovakia of his explicitly anti-Nazi and anti-Hitler caricatures provoked a diplomatic dispute with Germany, which complained of interference in its affairs and insults directed at its elected government. In keeping with a policy of 'moderate progress within the bounds of the law' and the conciliatory nature of both the government and the gallery management, five of the seven caricatures were removed. In 1939, John Heartfield was forced to leave Czechoslovakia.

At the other end of the street was the now legendary avant-garde theatre D34, whose 'supreme' leader, **Emil František Burian** (1904–1959), likewise believed passionately in the strength and power of the people and similarly regarded artistic creation as a sharp-edged instrument of revenge and revolt. In the mid-1930s he began to take an intense interest in folk culture, which he sought to use as a metaphor for the contemporary social and political situation. He saw folk texts as living material which should not simply lie dormant in archives or be quoted like passages from a school textbook, but which, in Burian's view, represented the greatest Czech wealth in social terms. His principal source was Karel Jaromír Erben's collection *Czech Folk Songs and Rhymes* (1864). Burian's montage brought together songs on military themes, to which he added love songs, children's rhymes and arithmetic rhymes. *War* also incorporated texts associated with traditional customs and rituals, including weddings, drawn both from Erben's collections and from other ethnographic sources. The montage also included examples of Shrovetide dances and processions, wedding customs and children's games taken from various ethnographic records. Alongside this folk material, the play

incorporated the 1914 declaration of war on Serbia by the Austro-Hungarian Emperor Franz Joseph I. Burian had no interest in the cheap theatrical effects which the use of folk elements might have offered him. Nor did he wish to treat folk literature as a form of nonsense intended to provoke the bourgeois establishment. Instead, in a distinctly unorthodox manner, he wrenched numerous texts from their original contexts and placed them in radically different settings. History was to vindicate the work: the simple rhymes and verses now carry the bitter aftertaste of military conflict and the concentration camps... In any event, Burian was one of the first Czech artists to approach folk culture not as a folklorist, but as material to be brought vividly into the present – an approach poised on the boundary of artistic, and therefore entirely legitimate, fiction...

War, A Folk Play with Songs and Dances was premiered at the D 35 theatre on 22 January 1935. It was a montage of music, ballet and voice-band performance which “arose from the need to create on our stage a new dramatic and lyrical world, fashioned from fragments of folk poetry, from the simple lyricism of our people, neither edited nor adapted in any way”. The individual scenes were arranged so that a bustling scene was followed by a quieter one, and moments of dynamic excitement gave way to brief periods of stillness. In today’s performance, we are perhaps committing a minor act of sacrilege by attempting to strip *War* of its theatrical dimension and present it as an autonomous musical work. However, when *War* toured Switzerland in 1935, with performances in Zurich and Bern, it was performed in Czech – perhaps evoking something of a Dadaist spectacle at the Cabaret Voltaire – and audiences may therefore have responded more to the work’s distinctive modernist musical and rhythmic structure than to the meaning of its folk texts. Even so, judging by the accounts, it was certainly no flop. Even without understanding the words, the anti-war message of Burian’s play with songs is unmistakable. *War* was still being performed in 1939 as part of the Prague Spring festival, but was silenced thereafter. It was performed for the last time during Burian’s lifetime in 1955, though by then in an

entirely different cultural and social context. However, this did nothing to blunt its edge.

I do not know whether John Heartfield and Emil František Burian ever met in person, though it is highly likely that they were familiar with each other's work. In any event, we now know that their clear and unequivocal anti-war appeals, made independently of one another, were not enough to persuade people to try to prevent war. Let us hope, then, that bringing the two together today will have a greater social impact – and if not, it will at least make for twice as powerful an artistic experience.

An almost sociocentrically uncritical appeal for the liberation of both society and the individual forms the ideological basis of much of the work and life of the American pianist and composer **Frederic Rzewski** (1938–2021). The compositions *Coming Together* and *Attica*, dating from the early 1970s, form a compositional whole inspired by the prison uprising at Attica Correctional Facility in New York State and its bloody suppression, in which 43 people died. *Coming Together* (1971) is built around the recitation of a letter by Samuel Melville, one of the leaders of the uprising, which was published posthumously. A fixed rhythmic and melodic motif in the bass repeats relentlessly, driving doggedly forward, yet its twists and turns are unexpected: there is nothing to be done; this is simply the way things will go. The other instruments – for which the composer specifies open instrumentation – proceed freely according to the score, although their path is clearly laid out by the bass line. The narrator must fit his words into the flow of the music, with no possibility of influencing its course.

Attica (1972), which is usually performed as the second part of *Coming Together*, is likewise written for unspecified instrumentation and is similarly based on the recitation of a text. This time Rzewski quotes Richard X Clark, a fellow prisoner of Melville's and another of the leaders of the uprising, who, unlike Melville, survived. On his release, as he was leaving the prison, he declared: 'Attica is in front of me.' Rzewski once again breaks the text into fragments: 'Attica...', 'Attica is...', 'Attica is in...', and so on. The words are intoned on a single note, while the ensemble

is given a unison melody which, through the accompanying instructions, is expanded harmonically by improvisation, with individual players sustaining a note they have played or repeating a motif already heard. What is essentially a gentle, almost beautiful song ends on a C held by the entire ensemble – yet its beauty is tragic rather than comforting: the struggle, after all, is not yet over.

The roots of folk music lie in conditions of unfreedom. It was created by people bound to estates, to the land and to industry, by people imprisoned or conscripted into armies. The people's desire for liberation has been exploited countless times by demagogues and populists, but it has also given rise to spontaneous revolts, revolutions and uprisings, and to the social advances that followed. It has led both to totalitarianism and to democracy. Artists and composers, too, are part of the people: they hear its voice, its demands and its concerns, and respond to them in their work. Everyday language, however, changes rapidly, responding directly to the events and cultural and social circumstances of its time. It therefore also ages quickly, and what remains alive is more often what was said than the way in which it was said. Yet there are means other than language through which we can speak about the world – means that age far more slowly and that, by virtue of their autonomy, already possess the potential to remain relevant and vividly present, without having to be translated into the art and language of the present day.

Viktor Pantůček

Brno Contemporary Orchestra

Soubor BCO – Brno Contemporary Orchestra byl založen v roce 2011 s cílem hrát současnou světovou hudbu v Česku a českou hudbu po celém světě (s přesahy k hudbě 20. století). Touto hudbou chce oslovit posluchače a ukázat jim, že může být součástí každodenního života. Soubor od svého založení pravidelně koncertuje a každý rok nabízí abonentní dramaturgickou řadu, která pracuje s dramaturgií jednotlivých koncertů jako s kompaktními celky (často ve spojení s ostatními druhy umění – film, výtvarná umění, architektura, tanec...). Výběr a seřazení jednotlivých titulů v rámci jednoho koncertu pak dává vzniknout další kompozici přinášející nové vrstvy a významy. Vedle toho soubor nabízí ve spolupráci s Muzeem města Brna řadu koncertů ve vile Tugendhat. Původcem těchto sofistikovaných dramaturgií je muzikolog Viktor Pantůček. Kromě své hlavní koncertní činnosti soubor vystoupil na řadě prestižních domácích i zahraničních festivalů, jako jsou Fórum Hradec Králové, Moravský podzim, Velikonoční festival duchovní hudby, Forfest, Festival polské hudby v Krakově, Modern Music Days Malta aj. Soubor spolupracuje také s osobnostmi, jako jsou sólisté Milan Pal'a, Daniel Wiesner, Nikol Bóková, Irena Troupová, Vilém Veverka, Pavel Zlámal a další. Zakladatelem, dirigentem a uměleckým vedoucím je Pavel Šnajdr. V roce 2020 odehrál BCO svůj historicky první koncert Pražského jara, který byl živě streamovaný z Brna, z foyer Janáčkova divadla.

Brno Contemporary Orchestra

The BCO – Brno Contemporary Orchestra – was established in 2011 with the aim to play contemporary world music in the Czech Republic and Czech music all over the world (with overlaps to 20th century music). It wishes to speak to the audience through music and show them that it can be a part of everyday life. Since its foundation, the ensemble gives regular concerts and every year it offers a dramaturgy line for subscribers, working with the dramaturgy of individual concerts as with compact wholes (often in combination with other types of art – film, fine arts, architecture, dance...), whose selection and sequencing creates other compositions offering other layers and meanings. Moreover, in cooperation with the Museum of Brno, it offers a number of concerts at Villa Tugendhat. Viktor Pantůček is the creator of these sophisticated dramaturgies. Apart from its main concert activities, the ensemble has performed at a number of prestigious national and international festivals, such as: Hradec Králové Music Forum, Moravian Autumn, Easter Festival of Sacred Music, Forfest, Krakow Festival of Polish Music, Modern Music Days Malta and others. The ensemble also works with personalities, such as the soloists Milan Pal'a, Daniel Wiesner, Nikol Bóková, Irena Troupová, Vilém Veverka, Pavel Zlámal and others. Pavel Šnajdr is the founder, conductor and artistic director. In 2020, BCO played the first historical concert of the Prague Spring that took place in Brno, streamed live from the Janáček Theatre Foyer.

Pavel Šnajdr

DIRIGENT

Pavel Šnajdr absolvoval obory skladba a dirigování na JAMU pod vedením A. Piňose (skladba) a E. Skotáka (dirigování). Jako člen skladatelského sdružení Bezmocná hrstka byl dvakrát oceněn ve skladatelské soutěži Generace. S brněnským souborem Ars Incognita premiéroval na čtyři desítky skladeb soudobých autorů; některé z nich vyšly na CD. V roce 2001 s tímto souborem vystoupil na Pražském jaru a v roce 2005 na festivalu Pražské premiéry. Spolupracoval s předními českými symfonickými orchestry a divadelními scénami (mj. s filharmonii – brněnskou, královéhradeckou, teplickou a PKF, SOČR, Národním divadlem Praha, Státní operou Praha, Divadlem J. K. Tyla v Plzni či Moravským divadlem Olomouc). V letech 2004–2007 byl angažován v Národním divadle Brno, s nímž se zúčastnil japonského turné; později v něm působil jako dirigent Janáčkovy opery NdB. Kromě klasického repertoáru má v těchto kamenných institucích na kontě i několik světových a českých premiér baletů i oper (Matějů, Malásek, Maskats, Nejtek...). Soustavně se věnuje soudobé hudbě a se souborem BCO, který v roce 2011 založil, uvedl několik desítek titulů ze současné české i světové tvorby, z nichž bylo pořízeno mnoho live i studiových nahrávek Českým rozhlasem.

Pavel Šnajdr

CONDUCTOR

Pavel Šnajdr graduated in Composition and Conducting at JAMU under the direction of A. Piňos (Composition) and E. Skoták (Conducting). As a member of the composer's association Bezmocná hrstka ("The Defenceless Bunch") he has been awarded two prizes in the Generace composers' competition. With the Brno-based ensemble Ars Incognita, he has premiered about forty pieces of contemporary authors; some of them came out on a CD. In 2001, he performed with the ensemble at the Prague Spring and in 2005 at the Prague Premieres festival. He has worked with leading Czech symphonic orchestras and theatres (including the philharmonic orchestras of Brno, Hradec Králové, Teplice and PKF, SOČR, Prague National Theatre, Prague State Opera, J. K. Tyl Theatre in Pilsen, the Moravian Theatre in Olomouc). In 2004–2007, he was engaged at the National Theatre Brno, with which he participated in a Japanese tour; later, he worked there as a conductor of the Janáček Opera of the National Theatre Brno. Apart from classical repertoire, he has performed in several world and Czech premieres of ballets and operas in these theatres (Matějů, Malásek, Maskats, Nejtek...). He is continuously engaged in contemporary music and with the BCO ensemble, which he founded in 2011, he has mounted dozens of contemporary Czech and international titles, with many live and studio recordings made by the Czech Radio.

Emil František Burian:

Vojna / lidová hra se zpěvy a tanci na text lidové poesie
sebrané K. J. Erbenem

I. díl

I. Masopust

/Vesnická hospoda o masopustu/

SBOR */se veselí/*
Masopuste, masopuste,
do kola nás, holky, puste,
masopust, masopust –
jen mne, holka, neopust!
/Pustí se do tance./
Masopust držíme,
nic se nevadíme
pospolu;
proč bychom se hádali,
když jsme se tak shledali
poznovu?
V dobrém jsme se sešli,
rádi jsme se našli
pospolu.
Dříve než se rozejdem,
ještě sobě připijem
poznovu.
/Sbor odtančí. Zůstanou čtyři pijáci./

PRVNÍ PIJÁK */valí soudek/*
Že to pivo nevypiju?
Že to pivo vypiju!
Že ten džbáněk o ten trámek
že ho tady rozbiju!
Že to pivo nevypiju?
Že to pivo vypiju!

Támhle stojí můj kamarád,
já mu taky připiju!

SBOR */přetancí/*

Píme pivo pomaloučku,
dokud teče ze soudečku,
píme pivo, píme je,
šenkýřka nám naleje.

DRUHÝ PIJÁK */přehazuje pŕllitry/*

Nestarej se, ženo má!
Kde je pivo, tu jsem já.
Nestarej se, ženo má,
kde mne najdeš.
Kde je piva sklenice,
tu je taky mů srdce,
nestarej se, ženo má,
tu mne najdeš!

SBOR */přetancí/*

Třebas já byl otrhánek,
jen když já mám piva džbánek,
pivo, pivo červený,
to je mů potěšení!

TŘETÍ PIJÁK */balancuje s lahvemi/*

Pí, bratříčku, pí,
jen se neopí!
Kdybys propil dvojku,
však máš hezkou holku.
Pí, bratříčku, pí,
jen se neopí!
Kdybys propil čtyry zlatý,
žádnej za tě nezaplatí!

SBOR */přetancí/*

My se máme pěkně,

peníze jsou v pekle,
my se máme pěkně,
peníze ty tam!

ČTVRTÝ PIJÁK */se nemůže udržet na nohou, padá/*

Alou, páni muzikanti!

Vemte svoje instrumenty,
zahrajte mi nahoru,
ať se trochu napiju!

/Tuš. Čtvrtý s námahou povstane a tančí – sólo.

Při jeho tanci přecházejí mladí milenci./

ON */podnapilý/*

Tahle sklenička,

ta je maličká,

tou se mi opila

moje Ančička.

Já jich vypil pět,

ještě jednou pět,

ona jenom jednu,

opila se hned.

PRVNÍ PIJÁK

Jestli mně má žena

něco řekne,

já jí dám přes hubu

jen to flekne.

/Čtvrtý piják dotančil. Upadne.

Hospodou kráčí soused, tlustý od brady po paty, se sousedkou širší než delší. Všechno ztichne a dívá se po nich. V cestě jim leží čtvrtý piják. Soused se zastaví, čeká, pak ho nohou odstrčí a jde. Čtvrtý piják vyskočí, hrozí pěstí a křičí za ním./

ČTVRTÝ PIJÁK

Truc na truc někomu

do našeho domu,

truc na truc někomu

do našich vrat.
Žádnej nám nemůže
za naše peníze,
žádnej nám nemůže
rozkazovat!

SBOR */svolává do tance/*

Bratří, bratří,
buďme jen veselí,
bratří, bratří,
radujme se:
nouze nám přestala,
bída nám nastala,
bratří, bratří,
radujme se!

/Přichází chudák, sbírá drobty po stolech a naříká./

CHUDÁK

Jaký mám trápení,
kalhoty plátěný,
kapsa rozedraná,
šajnů není.
Kdyby šajnů bylo,
to by mě těšilo,
to by bylo k mému
vyražení.
Když jsem dost šajnů měl,
chodil jsem, kde jsem chtěl,
chodil jsem na víno
do hospody.
Teď když už nic nemám,
smutně si vzpomínám,
tedy napiju se doma vody.

SBOR */přítančí/*

Masopust, masopust,
jen mne, holka, neopust!

Masopuste, masopuste,
do kola nás, holky, puste!
/Obraz/

II. Svatby

*/Tlampač a Mládenec. Oba mají na levé ruce prut rozmarýny
přivázaný červenou stužkou./*

TLAMPAČ */k obecenstvu/*

Slovutné a vzácné poctivosti páni sousedé a paní sousečky!
Doufám, že vstoupení naše s tímto ctným mláďencem do příbytku
vašeho v dobré obrátíte, též toto mé prosté promluvení ode mne
náchylně přijmete. Přináším zprávu, že poctivý mládenec Jeník
Ouhora umínil sobě svůj svobodný stav mládenecký proměnit
a v stav svatého manželstva vstoupiti, ku kterémuž stavu oblíbil
sobě za manželku poctivou pannu Růženku, vlastní dceru váženého
sousedy Holého poctivé obce Klatov. I uznávající nastávající
manželé a jich rodiče, že takový sňatek svatební bez vzácných
pánů souseďů a přátel, jak domácích tak i přespolních, pořádně
konán a zřízen býti nemůže, vzkládají námi svou žádost na vás,
abyste tu lásku křesťanskou jim prokázali, cestu k nim vážili a ku
potvrzení jich svatebního sňatku je doprovoditi si neztížili a pak
z chrámu páně zase do příbytku slovutného muže Ouhory do
poctivé obce Klatov za vzácné a milé hosty najíti se dali, začez
oni i my, jakožto jich služebníci, snažně a uctivě žádáme.

/Tlampač a Mládenec pryč. Nevěsta v komoře pláče./

ŽENICH */u okénka zpívá/*

Kdes, holubičko,
lítala,
žes sobě líčko,
krásné peříčko,
zrousala?
Budeš-li ještě
lítati,
budu já na tě,
má holubičko,

líkati.

Políknu na tě
ječnej klas,
dostanu já tě,
má holubičko,
brzo zas.

Čí je ta dívčí, čí je,
co mi tu košílku šije?
Čí je to ta holka malá,
co mi tu košílku dala?

SOUSED /u dveří/

Vítám vás, švarní mládenci! Vejděte do sencí,
abyste po daleké cestě sobě odpočinuli
a něčím se občerstvili.
/Všichni pryč, jen nevěsta v komoře zůstává./

NEVĚSTA

Vdát se mám
a já nechci
musela bych chodit
v bílým čepci.
Mámť já vlásy kadeřavý,
růžovou pentličkou proplítaný.

MLÁDENEC /k obecenstvu/

Slovutní a vážení páni, panicové a panny! Z příčiny té svedl jsem
vás do příbytku tohoto, že zde přítomný panic Jeník Ouhora
uctivě vás za to žádá, abyste s ním pro jeho nejmilejší nevěstu,
šlechetnou pannu Růženku Holou, cestu vážili a ten jejich
manželský sňatek svou laskavou přítomností ozdobili. A že jste
všichni přítomní již úmysl svůj k tomu projeví a sem přijíti se dali,
za to vám pan otec, paní matka i pan ženich co nejvroucněji děkují.

SBOR ŽENICHŮV

Deme, deme, deme, deme,
deme, deme, deme, deme,

deme, deme, deme, deme,
deme, deme, deme k vám,
dáte-li nám vaši dceru,
dáte-li nám vaši dceru,
dáte-li nám vaši dceru,
dáte-li ji nám?

NEVĚSTA

Už jedou muziky ke dvoru!
Kam se jim schovám,
matičko moje,
do domu?

SOUSEDKA

Když jsi se jim chtěla
schovávat,
neměla jsi jim,
dceruško moje,
slibovat.

NEVĚSTA

Já neslíbila,
jen jednomu:
svému milému,
roztomilému,
věrnému.

SBOR NEVĚSTIN

Dáme, dáme, dáme rádi,
chovali jsme vám ji z mládí,
dáme, dáme, dáme rádi,
dáme my ji vám.
Proč bysme vám ji nedali,
když jsme vám ji vychovali?
Pote si jen pro ni, pote,
pote, pote k nám.
/Nevěsta se rozpláče./

MLÁDENEC /k obecenstvu/

Ctné a šlechtné panny družičky!
I mnohovzácné paničky!
Prosím, nám za zlé nemějte
a na mou řeč pozor dejte,
jezdili jsme přes hory a doliny,
přes pole a křoviny
všude se ptajíce,
všude hledající
jistého vzácného pokladu,
až nám dobří lidé dali radu,
že by se nacházel v tomto příbytku
a zvláště v tomto pokojíčku.
Okolo něho pak samy
že jsou jenom krásné panny
i vzácné paní co komornice,
toho pokladu ostříhajíce.
Nechceme my ho žádnou zlou vůlí
ani spornými slovy dobývati,
ani železnými sochory vypačovati,
nýbrž máme dar připravený,
stříbrem a zlatem okrášlený,
kterýžto jak jenom uhlídáte,
doufám, že nám ten váš poklad dáte.
Jen nezdržujte dlouho naši žádost,
ať se rozmnoží všech přítomných radost.

NEVĚSTA

Jaké to trápení
mám smutná na zemi,
bolí mě, bolí hlavička,
pro mé potěšení.
Teče voda, teče,
na ty nový mlejny,
což je těžko milovati
co k libosti není.
Co k libosti bylo,

to mě opustilo,
v dalekých, širých krajinách
mě je zanechalo.

SOUSEDKA /*k obecenstvu*/
Vítáme vás, páni milí,
víme, k jakému jste cíli
sem v tento dům se přibrali,
že jste pokladu hledali,
jenž jest v tomto pokoji samém,
uprostřed krásných panen.
Ale však to máte znáti:
co vy chcete za něj dáti,
že se nemůž vyrovnati
žádný dar, byť byl i zlatý.
Avšak jsme se dozvěděli,
že byste vy s sebou měli
také krásného ženicha,
jenž pro ten poklad pospíchá.
Jemu my jej chceme dáti,
aby se moh radovati
z jeho krásy, z jeho tváří
a šel s ním nyní k oltáři.
My pak za to propuštění
chceme míti zaplacení,
však co byste dáti chtěli,
ještě jsme nic neviděli.
Ale když to uhlídáme,
teprv vám ten poklad dáme.

/Sousedí smlouvají o věno./

1. SOUSED

Deset zlatých...

2. SOUSED

Dvacet zlatých...

1. SOUSEDKA

Vem víc...

2. SOUSEDKA

Vem víc...

1. SOUSED

Pět strychů...

2. SOUSED

Dva koně...

1. SOUSEDKA

Plná truhla...

2. SOUSEDKA

Výminek...

1. SOUSED

A co chmelnice?

2. SOUSED

A co prasata?

1. SOUSEDKA

A co pastviny?

2. SOUSEDKA

A co slepice?

1. SOUSED

Dvacet. Ruku na to.

2. SOUSED

Přidám. Tu je ruka...

1. SOUSEDKA

Co, tak lacino?

2. SOUSEDKA

Zůstane to přece...

OSTATNÍ

V rodině.

MLÁDENEC

Nejmilejší pane otče a paní matko! Na místě těchto dítek vašich
uctivě vás žádám za vaše otcovské a mateřské požehnání.

SOUSED A SOUSEDKA

Požehnání Boha všemohoucího Otce, Syna i Ducha svatého
vstoupí na vás a zůstaň s vámi vždycky.

Amen!

NEVĚSTA */líbá jim nohy, plačky/*

Zaplať vám Pánbůh všechny vaše kroky, co jste kdy pro mne udělali!

A pro Pánaboha vás prosím, jestli se mně ten stav manželský nepovede, neopouštějte mne!

ŽENICH

Zaplať vám to Pánbůh, že jste mně vaši dceru dobře vychovali
a k dobrému ji vedli! */Alegorický tanec sborů, znázorňující odvá-
žení nevěsty z rodného domu./*

ŽENICH

Bůh vám žehnej,
můj tatíčku, tenkrát
děkuju já vám,
děkuju já vám,
tatíčku, nastokrát!

NEVĚSTA

Bůh vám žehnej,
má matičko, tenkrát
děkuju já vám,
děkuju já vám,
matičko, nastokrát!

ŽENICH

Bůh vám žehnej,
mý milý panenky,
který jste bejvaly,
který jste bejvaly
moje kamarádky.

NEVĚSTA

Bůh vám žehnej,
mí milí mládenci,
kteří jste bejvali,
kteří jste bejvali
moji milovníci.

ŽENICH

Bejvali jste
a už nebudete!

NEVĚSTA

Bejvali jste
a už nebudete!
Taky-li vy na mne
smutnou, zarmoucenou,
někdy vzpomenete?
Už mne vezou,
a já nic nevím kam,
a když mne dovezou,
pak všichni odjedou –
jen já zůstanu tam!

NEVĚSTA, ŽENICH

Za horama,
za tím černým lesem,
tam já musím bydlet,
nic nebudu vědět,
má matičko, kde jsem.

III. Odvod

/Kdesi na návsi. Vojenský signál/

I. BUBENÍK

Mým národům! Bylo mým nejvroucnějším přáním, abych léta,
která z Boží milosti jsou mi ještě dopřána, mohl zasvětit míru
a uchránil Svoje národy před těžšími oběťmi a břemeny války.
V radě Prozřetelnosti bylo jinak rozhodnuto.

II. BUBENÍK

Mým národům! Stále výše šlehá plamen nenávisti proti Mně
a Mému domu. Zločinné řádění sahá přes hranici, aby na jihový-
chodě mocnářství podkopalo základy státního pořádku, aby lid,
jemuž Já v otcovské lásce věnuji Svoji plnou péči, rozviklalo

v jeho věrnosti k panovnickému domu a vlasti, aby svedlo dospívající mládež a podněcovalo ji k zločinným skutkům nerozumu a velezrady.

III. BUBENÍK

Mým národům! V této vážné chvíli Jsem si plně vědom celého dosahu Svého rozhodnutí a Své zodpovědnosti před Všemohoucím. Vše jsem prozkoumal a uvážil. S klidným svědomím nastupuji cestu, kterou mi povinnost vykazuje.

VŠICHNI TŘI

Mým národům! Spoléhám na Svoje národy, kteří ve všech bouřích vždy v jednotě a věrnosti kolem mého trůnu se zařadili a pro čest, velikost a moc vlasti k nejtěžším obětem byli ochotni.

REKRUT */cestou na vojnu si zpívá/*

Já tu nebudu,
věru nebudu,
nebudu tu sloužit,
je tu má milá,
holka rozmilá,
bude po mně toužit.
Já tu nebudu,
věru nebudu,
tu cestičku šlapat,
přijde má milá,
holka rozmilá,
bude pro mne plakat.
Sbohem, má milá,
holka rozmilá,
na koníčka sedám:
snad tebe více,
mé milé srdce,
nikdy neuhlídám.
/Víření bubnů/

DRUHÝ REKRUT

Copak jsem vám,
páni sousedové,
copak jsem vám udělal,
že jste vy mě vzali,
na mě žalovali,
pan hejtman mě odevzdal?
Zahrajte mně,
páni muzikanti,
zahrajte mně nahoru.
Má panenka prosí,
abyste nehráli,
že já musím na vojnu.
/Tuš. Tanec rekruta./

MILÁ */u vrátek/*

Kampak, můj holečku,
kampak jdeš?
Že si ani zde u nás
nesedneš?

MILÝ */u vrátek/*

Když už mně, má milá,
čas vyšel,
kamarádi čekají,
abych šel.
Co mně dáš, má milá,
na cestu?
Ten prstýnek, který máš
na prstu?

MILÁ

Ten prstýnek je mi těžko dát,
ale tebe ještě hůř zanechat.

JINÝ REKRUT */přiběhne k otci/*

Nýčko nám nastaly

smutný časy,
přivezli mundurů
na dva vozy.
Na jednom kabáty,
patrontaše,
na druhém kaškety
a palaše.

OTEC

Sedlákovi hodně je,
jak namlátí, tak věje.
Žitečko platí
za čtyry zlatý,
pšenička je za dukát,
čočovička taky.

JINÝ REKRUT

Lejtaři směřujou
dohromady,
že muší tatíci
se synami.
Syn každej povídá,
že nepude.
Jděte tam, tatíčku,
což to bude!

OTEC

Máš tam jít, synáčku,
bez prodlení,
přišlo nám už z Vídně
poručení.
Dostaneš klobouček
premovanej,
vod císaře pána
darovanej.

JINÝ REKRUT

Což jsou se mne nahledali,
na tu vojnu nachytali,
už mne mají, už mne vedou,
kontribuční čeká s měrou.

*/Jiný rekrut chce utéci, ale je pozdě. Na návěs už se scházejí
všichni rekruti. Nastává loučení./*

REKRUTI

Jestli jsem ublížil
komu z vás, komu z vás,
proboha odpusťte,
jdu od vás, jdu od vás.

/S velikým nářkem přiběhnou děvčata a matky./

VŠICHNI REKRUTI

Jestli jsem ublížil
co komu, co komu,
proboha odpusťte,
jdu z domu, jdu z domu.

*/Rekruti se řadí a pochodují. Ženy mávají barevnými šátky na
rozloučenou./*

MUŽI

Když jsem já šel okolo domečku,
kde má milá přebývá,
ach Bože,
kde má milá přebývá,
ona sedí u svého stolečku,
zlatem šátek vyšívá,
ach Bože,
zlatem šátek vyšívá.
Dobře je ti, má zlatá panenka,
zlatem šátek vyšívat,
ach Bože,
zlatem šátek vyšívat,
ale my teď, ubozí vojáci,

musíme maširovat,
ach Bože,
musíme maširovat.

/Muži odpochodují. Stmívá se... Soused si mne ruce a šeptá./

SOUSED

Žitečko platí
za čtyři zlatý,
pšenička je za dukát,
čočovička taky.

ŽENY

Ach Bože,
Bože rozbože,
hlava bolí – pobolívá.

II. díl

I. Hřbitov

/V chalupě o přástkách. Dvě dívky předou. Třetí, těhotná, pláče./

PRVNÍ DÍVKA */přede/*

Za tím Vítochovým humnem –

DRUHÁ DÍVKA

Běhal zajíc s bubnem –

PRVNÍ

Proč jsi ho nechytla –

DRUHÁ

Že jsem mu nestačila –

PRVNÍ

Já bych ti byla pomohla.

PLAČÍCÍ DÍVKA

Až odtud pojedeš,

můj holečku,
já pudu za tebou
za vojačku.
Co bys, má panenko,
tam dělala?
Vždyť bys mě ve vojsku
nepoznala.
Udělala bych se
malým ptáčkem,
snášela bych se ti
nad kloboučkem.
Udělala bych se
vlaštovičkou,
snášela bych se ti
nad hlavičkou.
/Pláče./

PRVNÍ
Za tím kovářovým humnem –

DRUHÁ
Lítala straka s bubnem –

PRVNÍ
Proč jsi ji nechytla –

DRUHÁ
Že jsem jí nestačila –

PRVNÍ
Já bych ti byla pomohla.

STARÁ ŽENA
/přichází s chrastím/
Dlouho, můj holečku,
dlouho domů nejdeš,
koně máš ve stáji,

hladem ti řehtají,
kdy je krmit půjdeš?
Dej jim, má panenko,
dej jim kousek sena,
aby se nažrali,
na mne nečekali,
když já nejsem doma.
Dej jim, má panenko,
dej jim kousek vičky,
aby se nažrali,
na mne nečekali,
mý vraný koníčky.
/Stará žena přejde. Plačící dívka nahlas zapláče./

PRVNÍ
Za tím Vávrovým humnem –

DRUHÁ
Plaval kapr s bubnem –

PRVNÍ
Proč jsi ho nechytila –

DRUHÁ
Že jsem mu nestačila –

PRVNÍ
Já bych ti pomohla –

PLAČÍCÍ DÍVKA
Husaři, husaři,
pěkné koně máte,
já s vámi pojedu,
kterého mi dáte?
Buď toho bílého
neb toho vraného,
já s vámi pojedu

do pole širého.
Do pole širého
na studenou rosu:
ještě se podívám
na skutečskou chasu.
Ti skutečšší chlapci,
jsou švarní jonáci,
jen škoda přeškoda,
že jsou z nich vojáci.

PRVNÍ A DRUHÁ

Ach škoda, přeškoda,
že jsou z nich vojáci.

PLAČÍCÍ DÍVKA

Na té naší kopanince
leží voják v rozmarýnce,
leží voják zabitý,
rozmarýnkou přikrytý.
Přišla k němu jeho milá,
šátečkem krev utírala,
dala jemu hubičku,
přitáhla ho k srdíčku.
Zvoňte zvony, na vše strany,
můj milý je pochovaný,
zahynul mně z růže květ,
pro který mě těšil svět.
Zvoní koně podkovami
a vojáci šavličkami,
hraje hudba veselá
a mně srdce usedá.
/Bába zaříkávačka přijde jako na zavalanou./

BÁBA

Kam jsou se ty časy poděly,
který v mej mladosti bejvaly?
Už nejsou a nebudou,

trápí hlavu mou šedivou.
/Dívky jako děti tančí okolo báby./

PRVNÍ A DRUHÁ
Babičko, babičko,
odpusťte nás k muzice.

BÁBA
Neodpustím, dokud nepodojíte krav.
/Dívky se rozutekou a dělají, jako by dojily krávy./

BÁBA
Už nebudou víc ty časy,
které někdy bývaly.
Už se nebudem tak mívat,
jak se naši mívali.
Ten svět zlořečený,
celý převrácený,
nebyvalo jindy tak,
všechno naopak.
/Děvčata zase okolo báby./

PRVNÍ A DRUHÁ
Babičko, už jsme podojily, teď nás odpusťte.

BÁBA
Jděte si, ale v deset ať jste doma.
/Dívky tančí s pometly a lopatami, na které navěšely mužské čepice./

BÁBA */napodobí troubení ponocného/*
Hút – hús – hús – hús – hús
hús – hús – hús – hús – hús.
Odbila desátá hodina,
chval každý duch Hospodina.
/Dívky dotančily./

BÁBA

Kde jste tak dlouho byly?

PRVNÍ A DRUHÁ

U paní tety.

BÁBA

Co jste tam dělaly?

PRVNÍ A DRUHÁ

Skládaly metly.

BÁBA

Co jste za to dostaly?

PRVNÍ A DRUHÁ

Buchtičku s mákem.

BÁBA

Co jste mně nechaly?

PRVNÍ A DRUHÁ

Pikslu s tabákem.

/Bába se zle rozchechtá.

Dívky se chytnou za ruce a skáčou kolem ní./

PRVNÍ A DRUHÁ

Stěžuje si naše Důra,

že ji tuze tlačí můra.

/Všichni ztichnou. Plačící dívka naříká.

Bába jde k ní. Obchází ji a zařikává./

BÁBA

Po čem šlapeš? – O čem nevíš? – Co máš na srdci?

Co na jazyku? – Co žid praví? – Čemu neujdeš?

Přišla bába zahnat můru,

netlačí už můra Důru.

PLAČÍCÍ DÍVKA /vzdychne/
Ach Bože, Bože rozbože,
hlava bolí – pobolívá.

BÁBA

Já bába po Bohu,
pomohu, co mohu.
A čeho nemohu,
nechám Pánubohu.
/Tančí kolem dívky./

Uřkla-li tě panna,
pomáhej tě svatá Anna,
uřknul-li tě mládenec,
pomáhej tě svatý Vavřinec,
uřkla-li tě žena,
pomáhej tě svatá Majdalena,
uřknul-li tě muž,
pomáhej tě svatý Majnuš,
uřkla-li tě bába,
pomáhej tě svatá Sába
uřknul-li tě dědek,
pomáhej tě svatý Melchisedek,
uřklo-li tě dítě,
pomáhej tě svatý Víte!
*/Dívky náhle přiskočí, zavážou plačící dívce oči
a počnou s ní točit po jevišti za babího chechtotu./*

PRVNÍ A DRUHÁ

Kucabábo, kam tě vedou?

BÁBA

Do kouta.

PRVNÍ A DRUHÁ

Co v tom koutě?

BÁBA
Kohouta.

PRVNÍ A DRUHÁ
Co v tom kohoutě?

BÁBA
Zlaté klubko.

PRVNÍ A DRUHÁ
Co v tom klubku?

BÁBA
Zlatá jehla.

PRVNÍ A DRUHÁ
Co v té jehle?

BÁBA
Zlatá nit.

PRVNÍ A DRUHÁ
/Pustí bezvládnou dívku, která se motá na všechny strany./
Tedy si nás, Kucabábo, chyt!

SBOR ŽEN */křičí jako ve snu/*
Samá voda... samá voda...
Samá voda... samá voda...
*/Opakuje se několikrát, až oslepená dívka padne na stojící kříž,
do kterého je zabodnutá šavle. Při pádu dívky křičí ženský sbor./*

ŽENSKÝ SBOR
Hoří!... Hoří!...

II. V zázemí

BABKY

Straší nás sedláci, straší,
že budou brambory dražší;
neboj se, můj zlatej synu,
máme jich na celou zimu.

VÁLEČNÝ INVALIDA S VOJENSKOU ČEPIČKOU

Žádnej neví, co já zkusím, zkusím,
žádnej neví, co já zkusím;
praženou polívku,
na suchym rendlíku,
celej tejden jíst musím.

SOUSED /*mne si ruce*/

Sedum grošů,
vosum grošů,
dělá to hromadu,
čtyřycet pět grejcarů,
půl tolaru.

INVALIDA

Kdybych já měl, co bych já chtěl,
já bych si nestejskal:
krajíc chleba a kus másla,
já bych si zavejskal.

SOUSED

Já nic nedělám,
přeci se dobře mám;
já nic nedělám,
dobře se mám.
A jiní dělají,
přeci nic nemají;
já nic nedělám,
dobře se mám.

BABKY

Tři čtyry neděle,
co náš mlynář nemele.
Není to pravda, je to lež,
mlynář mele až podnes.
Mlýny jdou – klapajou –
a on jde za milou.

INVALIDA

Pekař peče housky,
uštípuje kousky,
pekařka mu pomáhá,
uštípujou oba dva.

SOUSED

Sedum grošů,
vosum grošů,
dělá to hromadu,
čtyřcet pět grejcarů,
půl tolaru.

BABEY

Straší nás sedláci, straší,
že budou brambory dražší.

INVALIDA /křičí/

Svatí, svatí, svatí,
půjčte mi tři zlatý,
až já budu svatým,
já vám je oplatím.

III. Na frontě

*/Ve sražené řadě volně pochodují frontou vojáci.
Nesou smrtelně raněného druha na nosítkách.
Unaveni pochodem usedají kolem raněného./*

VEČERKA Z DÁLKY /zpěv/
Jděte vojáci, jděte ležet,
však nemáte co večeřet;
jděte vojáci, jděte spát,
však nemáte co dělat.
/Raněný zasténá./

PRVNÍ VOJÁK /jako ve snu/
Hory a lesy,
má milá, kde jsi?
Už mi zavázali pentličkou vlasy.
Pentličkou bílou,
to pro mou milou,
že jsem já miloval
každej den jinou.
Nepomyslí jsem,
že budu voják,
že budu od tebe
 pryč mašírovat.
Vzali mě mocí,
má milá, v noci,
neměl jsem u sebe
žádný pomoci.
Na bubny tloukli,
muzika hrála,
já jsem pryč odcházel,
má milá spala.

RANĚNÝ
Ach, kdyby věděla
má matička,
že je rozšlapána
má hlavička!
Ona by se za mne
pomodlila,
mši svatou by za mne
sloužit dala.

Ach Bože můj milý,
kdož jí poví?
Kterak pak se ona
o mně doví?

PRVNÍ A DRUHÝ */ve volném pochodovém rytmu/*
Už je ta láska
zapálená,
dali mně flintu
na ramena.
Už je ta láska
ve plamenu,
dali mně šavli
na řemenu.

TŘETÍ
Vždycky jsem myslíval,
že je vojna špás,
že tam budu tejden
nebo dvě neděle,
přijdu domů zas.
Tejden, dvě neděle
nebo hodinu.
Ach, to sám Pánbůh ví,
mý rodiče zlatý,
kde já zahynu!

ČTVRTÝ
Nešťastná lucerna,
ta mi zhasla:
než jsem se vobrátil,
varta přišla:
tu mě vzali
a svázali,
dali mě hned za to
do šatlavy.

PÁTÝ

Má zlatá matičko,
tvrdě spíte,
vy o mém soužení
nic nevíte.
Kdybyste, matičko,
to věděla,
rakev by se s vámi
otevřela.

TŘETÍ

Neřek jsem dnes tejden,
že budu voják?
A když mě svázali,
co už mám dělat?
Vzali mě mocí,
vzali mě v noci,
já pláču, naříkám,
nemám pomoci.

/Raněný na nosítkách se pozvedne. Je v horečce, mluví ke své milé./

RANĚNÝ /blábolí/

Copak se ti stalo,
moje milá?
Že jsi se tak celá
proměnila?
Že jsi smutná,
celá bledá,
zdali tě hlavička
rozbolela?

/Všichni k němu. Ticho. Hledí soucitně na něho./

RANĚNÝ /v předsmrtném posledním vzepětí sil/

Chceš-li, holka, vědět,
jakej je můj dům:
pod tím širým nebem
to daleký pole,

to je ten můj dům.
Chceš-li, holka, vědět,
jaká strava má:
ta pečeně koňská
a voda dunajská,
to je strava má.
Chceš-li, holka, vědět,
jaká postel má?
Zelenej trávníček,
bílej jetelíček,
to je postel má.
Chceš-li, holka, vědět,
jaká peřina?
Patrontaš pod hlavu,
pláštěm se přikreju,
to má peřina.
/Klesne./

PRVNÍ */teskně/*
Přeškoda nastokrát
tý krve červený,
že bude vylita
na trávě zelený!

OSTATNÍ
Přeškoda nastokrát
tý krve červený,
že bude vylita
na trávě zelený.
*/Raněný umírá. V úzkosti se chopí ruky prvního vojáka.
Vidí v něm svou milou./*

RANĚNÝ
Když jsem já šel od své milé,
bylo slunko vysoko:
podívej se, má panenko,
jak jsem já už daleko.

PRVNÍ */v slzách mluví za milou raněného/*
Daleko jsi, můj holečku,
daleko jsi ode mne,
ale jsi-li tak upřímný,
však ty přijdeš zas ke mně.

RANĚNÝ
Byl jsem od ní troje hory,
ještě na mne volala:
Odpust'...

PRVNÍ
... odpust'...

RANĚNÝ
mi můj nejmilejší...

PRVNÍ
... nejmilejší...

RANĚNÝ
v čem jsem tě rozhněvala...

PRVNÍ
... v čem...
/Nemůže pro pláč./

/Vojáci spatří vidění hospody, kde se opíjí sedláci, kteří zůstali za frontou a těží z jejich utrpení./

SEDLÁCI */opile zpívají/*
Proto jsem se na vojnu dal,
vojna se mi líbila,
koukni, holka, jak mi sluší
kamizola zelená.
Ta zelená kamizola
a vejložky červený,

čapka žlutá, zlatý třapce
a knoflíky stříbrný.

SELKY

Aby nás Pánbůh miloval,
milo...

PRVNÍ */se vzchopí a křičí na sedláky/*

Ach škoda, přeškoda
tý krve červený,
že bude vylita
na trávě zelený.

OSTATNÍ VOJÁCI

Přeškoda nastokrát
tý krve červený,
že bude vylita
na trávě zelený!

*/Vidina mizí. Zůstává jen mrtvý kamarád a vojáci, kteří ho vysoko
pozvedají nad hlavu a s tasenými šavlemi jdou proti válce./*

VŠICHNI VOJÁCI

Když jste bratra zabili, zabili,
zabíte nás taky.
Dejte pozor na sebe
a na svoje děti.

Emil František Burian:

War / a folk play with songs and dances,
based on folk poetry collected by K. J. Erben

Part one

I. Shrovetide

/A village pub during Shrovetide/

CHORUS */Merrymaking/*

Shrovetide, Shrovetide,
girls, come join us in the round,
Shrovetide, Shrovetide –
only don't desert me, girl!

/They begin to dance/

We keep Shrovetide merrily,
no quarrelling have we
among ourselves;
why should we fall out
when we are all together
once again?

In good cheer we met,
glad to find each other
once again.

Before we go our separate ways,
we'll raise another glass
once again.

/The chorus dances off. Four drinkers remain./

FIRST DRINKER */rolling out a small barrel/*

You think I won't drink all this beer?

Oh, I'll drink this beer all right!

And this jug against that beam –
I'll smash it here tonight!

You think I won't drink all this beer?

Oh, I'll drink this beer all right!

There's my old friend standing over there –
I'll drink to him tonight!

CHORUS */dancing across the stage/*
Slowly, slowly drink the beer,
while there's plenty in the barrel;
drink the beer, drink it down,
the landlady will fill our glasses.

SECOND DRINKER */tossing beer mugs/*
Never you worry, wife of mine!
Where there's beer, there you'll find me.
Never you worry, wife of mine,
where to find me.
Where there's a glass of beer,
there you'll find my heart as well.
Never you worry, wife of mine –
that's where you'll find me!

CHORUS */dancing across the stage/*
Though my clothes be worn and torn,
so long as I've a jug of beer,
beer, beer, foaming bright –
that's my one delight!

THIRD DRINKER */balancing bottles/*
Drink, brother, drink,
just don't get drunk!
Though you spend a couple of coins,
you've still got a pretty girl.
Drink, brother, drink,
just don't get drunk!
If you drink away four guilders,
no one else will pay your bill!

CHORUS */dancing/*
What a life we lead,

our money's gone to the devil!
What a life we lead –
our money's gone for good!

FOURTH DRINKER */unable to stay on his feet, he falls over/*
Come on, you musicians!
Pick up your instruments,
strike up a tune for me,
so I can have another drink!
/Fanfare. The Fourth Drinker struggles to his feet and dances – solo. As he dances, a pair of young lovers cross the stage./

HE */tipsy/*
This little glass,
so small and slight,
was all it took
to make my Annie tight.
I drank five of those,
then another five;
she only drank one
and was drunk in no time.

FIRST DRINKER
If my wife should
give me any lip,
I'll smack her in the mouth
and make it crack.
/The Fourth Drinker finishes his dance and falls over. A portly neighbour crosses the tavern with his wife, who is broader than she is tall. Everyone falls silent and watches them. The Fourth Drinker is lying in their path. The Neighbour stops and waits, then pushes him aside with his foot and walks on. The Fourth Drinker jumps up, shakes his fist and shouts after him/

FOURTH DRINKER
To hell with anyone
who comes into our house,

to hell with anyone
who comes through our gate!
No one can tell us,
when it's our money,
no one can tell us
what we can and can't do!

CHORUS */calling everyone to dance/*

Brothers, brothers,
let us all be merry,
brothers, brothers,
let us rejoice:
the hard times are over,
the misery has just begun –
brothers, brothers,
let us rejoice!

/A pauper enters, picking up scraps from the tables and lamenting./

PAUPER

Oh, what misery is mine,
trousers made of linen,
pockets torn to tatters,
not a penny in them.
If I had some money,
how it would delight me,
then I'd have the means
to enjoy myself.
When I had enough to spend,
I went wherever I pleased,
I went down to the tavern
to drink my wine.
Now that I have nothing,
sadly I remember –
so I'll stay at home
and drink my water.

CHORUS */dancing on/*

Shrovetide, Shrovetide – only don't desert me, girl!

Shrovetide, Shrovetide, girls, come join us in the round!

/Tableau/

II. Weddings

/The Master of Ceremonies and the Bridegroom. Both wear a sprig of rosemary tied to their left arm with a red ribbon./

MASTER OF CEREMONIES */to the assembled/*

Most worthy and honourable neighbours, good sirs and ladies! I trust you will look kindly upon our entering your home with this virtuous young man, and likewise receive these simple words of mine with goodwill. I bring you word that the honourable young Jeník Ouhora has resolved to relinquish his unmarried state and enter into the holy estate of matrimony. As his wife he has chosen the virtuous maiden Růženka, daughter of our respected neighbour Mr Holý of the honourable town of Klatovy. The bride and bridegroom and their parents, recognising that such a wedding cannot properly be celebrated and solemnised without the presence of worthy neighbours and friends, both from here and from further afield, have therefore sent us to ask that you show them this Christian kindness: that you take the trouble to make your way to them and accompany them to the solemnisation of their marriage, and thereafter return with them from the house of God to the home of the worthy Ouhora in the honourable town of Klatovy, there to be received as honoured and welcome guests. For this favour they, and we as their servants, most earnestly and respectfully entreat you.

/The Master of Ceremonies and the Bridegroom leave.

The Bride weeps in her room./

BRIDEGROOM */singing at the window/*

Where have you been flying,

little dove,

that your pretty cheek,

your lovely feathers,

are wet with dew?
If you go flying again,
I'll set a snare for you,
my little dove,
and catch you.
I'll bait my snare
with an ear of barley;
then I'll have you,
my little dove,
back again soon.
Whose maiden is that, whose is she,
who is sewing this shirt for me?
Whose little girl, so fair, is that
who gave me this shirt to wear?

MALE NEIGHBOUR */at the door/*

Welcome, fine young lads! Come inside
and rest awhile after your long journey,
and take some refreshment.

/Everyone leaves. Only the Bride remains in her chamber./

BRIDE

I'm to be married,
but I don't want to –
I'll have to go about
in a white cap.
I have such pretty curling hair,
with rosy ribbons woven through.

BRIDEGROOM'S ATTENDANT */to the assembled/*

Worthy and esteemed gentlemen, young men and maidens!
I have brought you together in this house because the young
gentleman here present, Jeník Ouhora, respectfully asks you to
accompany him to fetch his dearest bride, the virtuous maiden
Růženka Holá, and to honour their marriage with your gracious
presence. And since you have all already shown your willingness
to do so and have gathered here today, the bridegroom's father

and mother, and the bridegroom himself, offer you their most heartfelt thanks.

BRIDEGROOM'S CHORUS

Here we come, we come, we come,
here we come, we come, we come,
here we come, we come, we come,
here we come to you.

Will you give your daughter to us,
will you give your daughter to us,
will you give your daughter to us,
will you give her to us?

BRIDE

The musicians are coming to the house!
Where can I hide from them,
dearest mother, where in the house?

FEMALE NEIGHBOUR

If you wanted to hide away from them,
then you should never, my dear girl,
have given them your promise.

BRIDE

I made no promise but to one:
to my own true love,
my darling, my faithful one.

BRIDE'S CHORUS

Yes, we'll give her, gladly give her,
we have raised her for you from childhood,
yes, we'll give her, gladly give her, we will give her to you.
Why should we not give her to you,
when we raised her up for you?
Come and fetch her, come and fetch her,
come, come here to us!

/The Bride bursts into tears./

BRIDEGROOM'S ATTENDANT */to the assembled/*
Virtuous and noble bridesmaids!
And most worthy ladies!
Pray do not take offence at us,
but lend an ear to what I say.
We have travelled over hills and valleys,
across fields and through thickets,
asking everywhere, searching everywhere,
for a certain precious treasure,
until good people told us that it was to be found in this house,
and more particularly in this very chamber.
Around it, we were told,
are none but fair maidens
and worthy ladies serving as its attendants,
guarding that treasure well.
We have no wish to take it by force,
nor to win it with quarrelsome words,
nor to prise it out with iron bars;
instead, we have a gift prepared,
adorned with silver and gold,
and once you have seen it,
I trust you will give us your treasure.
So do not keep us waiting long,
but let the joy of all those present be increased.

BRIDE

Oh, what sorrow I endure on earth,
how my poor head aches for the one I love.
The water flows,
it flows towards the new mill;
how hard it is to love one
who does not please you.
The one who pleased my heart
has left me here behind,
abandoned me in far and distant lands.

FEMALE NEIGHBOUR */to the assembled/*
Welcome, worthy gentlemen,
we know well what purpose brings you
here into this house today:
you have come in search of treasure,
which lies within this very chamber,
surrounded by fair maidens.
But this you must understand:
whatever you may offer for it,
no gift could ever equal its worth,
even were it made of gold.
Yet we have heard it said
that you have brought with you
a handsome bridegroom too,
who hastens here to claim the treasure.
To him we are prepared to give it,
that he may rejoice
in its beauty and its lovely face
and take it now with him to the altar.
But for surrendering our treasure
we expect some payment;
and as yet we have seen nothing
of what you mean to offer us.
Once you show it to us,
only then shall we give you the treasure.

/The neighbours haggle over the dowry./

FIRST MALE NEIGHBOUR

Ten guilders...

SECOND MALE NEIGHBOUR

Twenty guilders...

FIRST FEMALE NEIGHBOUR

Ask for more...

SECOND FEMALE NEIGHBOUR

Ask for more...

FIRST MALE NEIGHBOUR

Five strychs of land...

SECOND MALE NEIGHBOUR

Two horses...

FIRST FEMALE NEIGHBOUR

A chest full of linen...

SECOND FEMALE NEIGHBOUR

A cottage for their old age...

FIRST MALE NEIGHBOUR

And what about the hop garden?

SECOND MALE NEIGHBOUR

And the pigs?

FIRST FEMALE NEIGHBOUR

And the pasture?

SECOND FEMALE NEIGHBOUR

And the hens?

FIRST MALE NEIGHBOUR

Twenty. Shake on it.

SECOND MALE NEIGHBOUR

I'll add a little more. Here's my hand...

FIRST FEMALE NEIGHBOUR

What, that cheap?

SECOND FEMALE NEIGHBOUR

It'll stay...

OTHERS

In the family.

BRIDEGROOM'S ATTENDANT

Dearest father and mother! On behalf of these children of yours, I humbly ask you to bestow upon them your fatherly and motherly blessing.

MALE NEIGHBOUR AND FEMALE NEIGHBOUR

May the blessing of Almighty God, the Father, the Son and the Holy Spirit, descend upon you and remain with you always.
Amen!

BRIDE */tearfully kissing their feet/*

May God reward you for everything you have ever done for me!

And for God's sake, I beg you, if my marriage should prove unhappy, do not abandon me!

BRIDEGROOM

May God reward you for raising your daughter so well
and bringing her up to be good!

[An allegorical dance by the choruses, depicting the Bride being taken away from her family home.]

BRIDEGROOM

God bless you,
my dear father,
I thank you now,
I thank you,
a hundred times, dear father!

BRIDE

God bless you,
my dear mother,
I thank you now,
I thank you,
a hundred times, dear mother!

BRIDEGROOM

God bless you,
my dear young maidens,
you who once were,
you who once were
my companions.

BRIDE

God bless you,
my dear young men,
you who once were,
you who once were
my suitors.

BRIDEGROOM

You who once were,
but never again!

BRIDE

You who once were,
but never again!
Will you ever think of me,
sad and sorrowful,
from time to time?
They're taking me away,
and I don't know where;
and when they get me there,
they'll all ride away –
and I'll be left alone!

BRIDE AND BRIDEGROOM

Beyond the hills,
beyond the dark forest,
there I must make my home;
I'll have no idea,
dear mother, where I am.

III. Conscription

/Somewhere on a village square. A military bugle call./

FIRST DRUMMER

To My Peoples! It was My most fervent wish to devote the years which, by the grace of God, may yet be granted to Me to the works of peace, and to preserve My peoples from the grievous sacrifices and burdens of war. In the councils of Providence, it has been ordained otherwise.

SECOND DRUMMER

To My Peoples! Ever higher rise the flames of hatred against Me and My House. Criminal agitation reaches across the frontier to undermine the foundations of public order in the south-east of

the Monarchy; to shake the loyalty to the ruling House and the Fatherland of a people upon whom, in paternal affection, I bestow My fullest care; to lead its young people astray and incite them to criminal acts of folly and high treason.

THIRD DRUMMER

To My Peoples! At this grave hour, I am fully conscious of the full import of My decision and of My responsibility before the Almighty. I have examined and weighed everything. With a clear conscience I now enter upon the path that duty has laid before Me.

ALL THREE

To My Peoples! I place My trust in My peoples, who through every storm have always rallied in unity and loyalty around My throne, and have been prepared to make the greatest sacrifices for the honour, greatness and power of the Fatherland.

RECRUIT */singing as he sets off for the army/*

I'll soon be gone,
yes, I'll soon be gone,
I won't be serving here;
my own sweetheart,
my darling girl,
will be longing for me.
I'll soon be gone,
yes, I'll soon be gone,
I won't walk this road again;
my own sweetheart,
my darling girl,
will come and weep for me.
Farewell, my sweetheart,
my darling girl,
I'm mounting my horse to ride;
perhaps I'll never,
my dearest love,
set eyes on you again.
/Drum roll/

SECOND RECRUIT

What have I done,
good neighbours, tell me,
what have I done to you,
that you had me taken,
you denounced me,
and the captain sent me through?
Play for me now,
you musicians,
strike up a tune for me.
My sweetheart begs you
not to play any more,
for I must join the army.
/Fanfare. The Recruit dances./

SWEETHEART */at the gate/*

Where are you going,
my darling?
Won't you even sit here
a little while?

YOUNG MAN */at the gate/*

My time has come,
my darling girl,
my comrades are waiting
for me to go.
What will you give me,
my love, for the road?
That little ring you wear
upon your finger?

SWEETHEART

It's hard to give you this ring of mine,
but harder still to leave you behind.

ANOTHER RECRUIT */running up to his father/*

Now the days of sorrow

have begun:
two cartloads of uniforms
have arrived.
On one, the tunics
and cartridge belts;
on the other, caps
and sabres.

FATHER

A farmer's doing well enough:
what he threshes, that he winnows.
Rye is fetching
four guilders,
wheat a ducat,
and lentils too.

ANOTHER RECRUIT

The officials are calling
everyone together,
fathers have to go there
with their sons.
Every son is saying
he won't go.
You go there, Father –
see what comes of it!

FATHER

You must go, my son,
without delay;
the order has already come
from Vienna.
You'll be given a fine hat
trimmed all round,
a gift to you
from His Majesty the Emperor.

ANOTHER RECRUIT

How they searched and searched for me,
till they caught me for the army.

Now they've got me, now I'm taken –
the taxman waits there with his measure.

*[The Other Recruit tries to escape, but it is too late. All the recruits
are already gathering on the village square. The farewells begin.]*

RECRUITS

If I have wronged
any of you, any of you,
for God's sake forgive me –
I'm leaving you, leaving you.

[The girls and mothers run in, weeping bitterly.]

ALL THE RECRUITS

If I have wronged
anyone, anyone,
for God's sake forgive me –
I'm leaving home, leaving home.

*[The recruits form ranks and march away. The women wave
coloured scarves in farewell.]*

MEN

As I walked past the little house
where my sweetheart lives,

Oh God,
where my sweetheart lives,
there she sat beside her table,
embroidering a scarf with gold,

Oh God,
embroidering a scarf with gold.

You have it easy, my darling girl,
embroidering a scarf with gold,

Oh God,
embroidering a scarf with gold,
but we poor soldiers now must march away,

Oh God,
must march away.

/The men march off. Dusk falls... The Male Neighbour rubs his hands and whispers./

MALE NEIGHBOUR

Rye is fetching
four guilders,
wheat a ducat,
and lentils too.

WOMEN

Oh God,
dear God above,
my head aches – aches with sorrow.

Part two

I. Cemetery

*/Inside a cottage during a spinning evening. Two girls are spinning.
A third, who is pregnant, is weeping./*

FIRST GIRL */spinning/*
Behind Vítoch's barn –

SECOND GIRL
A hare ran by with a drum –

FIRST GIRL
Why didn't you catch him?

SECOND GIRL
I couldn't keep up with him –

FIRST GIRL
I'd have helped you catch him.

WEEPING GIRL

When you ride away from here,
my darling,
I'll follow after you
and be a soldier too.
What would you do there,
my darling girl?
Among all those soldiers
you wouldn't know me.
I'd turn myself
into a little bird,
and flutter above
your soldier's cap.
I'd turn myself
into a swallow,
and flutter above
your dear head.
/She weeps./

FIRST GIRL

Behind the blacksmith's barn –

SECOND GIRL

A magpie flew by with a drum –

FIRST GIRL

Why didn't you catch her?

SECOND GIRL

I couldn't keep up with her –

FIRST GIRL

I'd have helped you catch her.

OLD WOMAN */entering with a bundle of brushwood/*

Long have you been gone, my darling boy,
your horses are in the stable,

whinnying with hunger –
when will you come to feed them?

Give them, my darling girl,
give them a little hay,
so they can eat their fill
and needn't wait for me
while I am away.

Give them, my darling girl,
give them a little vetch,
so they can eat their fill
and needn't wait for me,
my fine black horses.

/The Old Woman crosses the stage. The Weeping Girl bursts into loud sobs./

FIRST GIRL

Behind Vávra's barn –

SECOND GIRL

A carp swam by with a drum –

FIRST GIRL

Why didn't you catch him?

SECOND GIRL

I couldn't keep up with him –

FIRST GIRL

I'd have helped you catch him.

WEEPING GIRL

Hussars, hussars,
what fine horses you ride!
I'll ride away with you –
which one will you give me?
Give me the white one
or else the black;

I'll ride away with you
across the open fields.
Across the open fields,
through the cold morning dew;
I'll take one last look
at the lads from Skuteč.
Those lads from Skuteč
are handsome young men;
it's such a crying shame
that they're soldiers now.

FIRST AND SECOND GIRLS

Oh, what a crying shame,
that they're soldiers now.

WEEPING GIRL

On our little patch of ground
lies a soldier, rosemary all around;
there he lies, a soldier slain,
covered over with rosemary.
His sweetheart came and knelt beside him,
wiped the blood away with her kerchief,
gave him one last kiss
and held him to her heart.
Ring out, bells, on every side,
my love lies buried in the ground;
the fairest rose I had has died,
the one that made the world seem bright.
Horses ring out with their horseshoes,
soldiers rattle their sabres,
merry music fills the air,
while my heart sinks with sorrow.
/As if summoned, a wise old woman enters./

OLD WOMAN

Where have all those days gone
that I knew when I was young?

They're gone now and will never return,
and they trouble my old grey head.
/The girls dance around the Old Woman like children./

FIRST AND SECOND GIRLS

Granny, Granny, let us go to the dancing.

OLD WOMAN

Not until you've milked the cows.
/The girls scatter and pretend to milk the cows./

OLD WOMAN

Those days will never come again,
the days we knew of old.
We'll never have the good times
our parents had before us.
This accursed world
has all been turned upside down;
it never used to be like this –
everything's gone awry.
/The girls gather around the Old Woman again./

FIRST AND SECOND GIRLS

Granny, we've milked the cows. Can we go now?

OLD WOMAN

Off you go, then, but be home by ten.
/The girls dance with brooms and shovels, draped with men's caps./

OLD WOMAN */imitating the night watchman's horn/*

Hoo – hoo – hoo – hoo – hoo,
hoo – hoo – hoo – hoo – hoo.
The clock has struck the hour of ten,
let every soul give praise to God.
/The girls finish their dance./

OLD WOMAN

Where have you been all this time?

FIRST AND SECOND GIRLS

At Auntie's.

OLD WOMAN

What were you doing there?

FIRST AND SECOND GIRLS

Making brooms.

OLD WOMAN

What did she give you for it?

FIRST AND SECOND GIRLS

A poppy-seed bun.

OLD WOMAN

And what did you bring me?

FIRST AND SECOND GIRLS

A tin of tobacco.

/The Old Woman bursts into a wicked cackle.

The girls take each other by the hand and skip around her./

FIRST AND SECOND GIRLS

Our Dura says she's in distress,
the nightmare weighs upon her chest.

/Everyone falls silent. The Weeping Girl laments. The Old Woman goes over to her, circles around her and chants an incantation./

OLD WOMAN

What do you tread on? – What do you not know? –
What weighs on your heart? What is on your tongue? –

What does the Jew say? – What can you not escape?
The old woman came to drive the nightmare away,
and now it no longer weighs on Dûra.

WEeping GIRL */sighing/*

Oh God,
dear God above,
my head aches – aches with sorrow.

OLD WOMAN

I'm an old woman, next to God,
I'll help you all I can.
And what I cannot help you with,
I'll leave in God's own hands.
/She dances around the girl./

If a maiden casts the evil eye on you,
may Saint Anne come to your aid.
If a young man casts the evil eye on you,
may Saint Lawrence come to your aid.
If a woman casts the evil eye on you,
may Saint Mary Magdalene come to your aid.
If a man casts the evil eye on you,
may Saint Mainus come to your aid.
If an old woman casts the evil eye on you,
may Saint Sabas come to your aid.
If an old man casts the evil eye on you,
may Saint Melchizedek come to your aid.
If a child casts the evil eye on you,
may Saint Vitus come to your aid!

*/The girls suddenly leap forward, blindfold the Weeping Girl and
begin whirling her around the stage as the Old Woman cackles/*

FIRST AND SECOND GIRLS

Blind old granny, where are they taking you?

OLD WOMAN
To the corner.

FIRST AND SECOND GIRLS
What's in the corner?

OLD WOMAN
A cockerel.

FIRST AND SECOND GIRLS
What's inside the cockerel?

OLD WOMAN
A golden ball of yarn.

FIRST AND SECOND GIRLS
What's inside the ball?

OLD WOMAN
A golden needle.

FIRST AND SECOND GIRLS
What's inside the needle?

OLD WOMAN
A golden thread.

FIRST AND SECOND GIRLS
*/They let go of the limp girl, who staggers this way and that/
Then catch us, Blind Granny, if you can!*

WOMEN'S CHORUS */crying out as if in a dream/
Cold... cold...
Cold... cold...
/This is repeated several times, until the blindfolded girl stumbles
against an upright cross with a sabre thrust into it.
As the girl falls, the Women's Chorus cries out/*

WOMEN'S CHORUS

Fire!... Fire...!

II. Behind the Lines

OLD WOMEN

The farmers try to frighten us,
saying potatoes will cost us more;
don't you worry, my darling boy,
we've enough to last the winter through.

DISABLED WAR VETERAN IN A MILITARY CAP

No one knows what I go through, go through,
no one knows what I go through;
toasted-flour soup,
from an empty saucepan –
that's all I eat the whole week through.

MALE NEIGHBOUR

/rubbing his hands/

Seven groschen,
eight groschen,
it all mounts up:
forty-five kreuzers,
half a thaler.

DISABLED VETERAN

If I had just what I wanted,
I'd have no cause to moan:
a slice of bread, a bit of butter –
I'd shout for joy.

MALE NEIGHBOUR

I do no work,
yet I live very well;
I do no work,

and I'm doing fine.
Others work away
and still have nothing;
I do no work,
and I'm doing fine.

OLD WOMEN

Three or four weeks now,
our miller hasn't milled.
That's not true, it's all a lie –
the miller's grinding to this day.
The mill wheels turn and clatter,
while he goes off to see his girl.

DISABLED VETERAN

The baker bakes his rolls,
pinching off little bits;
the baker's wife lends him a hand –
they both pinch bits off.

MALE NEIGHBOUR

Seven groschen,
eight groschen,
it all mounts up:
forty-five kreuzers,
half a thaler.

OLD WOMEN

The farmers try to frighten us,
saying potatoes will cost us more.

DISABLED VETERAN */shouting/*

Saints, saints, saints above,
lend me three guilders;
when I'm a saint myself,
I'll pay you back in full.

III. At the Front

[The soldiers march slowly across the front in a close-packed line. They carry a mortally wounded comrade on a stretcher. Exhausted by the march, they sit down around him.]

LIGHTS-OUT CALL IN THE DISTANCE *[sung]*

Go, soldiers, go and lie down,
you've nothing for your supper anyway;
go, soldiers, go to sleep,
you've nothing else to do.
[The wounded man groans.]

FIRST SOLDIER *[as if in a dream]*

Mountains and forests,
my love, where are you?
They've tied up my hair
with a ribbon now too.
A ribbon of white,
all for my true love,
though every day
it was someone new I loved.
I never imagined I'd be a soldier,
that I'd have to march
far away from you.
They took me by force,
my love, in the night;
there was no one beside me
to come to my aid.
The drums were beating,
the music was playing;
I marched away
while my sweetheart lay sleeping.

WOUNDED SOLDIER

Oh, if only
my dear mother knew

that my poor head
has been trampled through!
She would say
a prayer for me,
have a holy Mass
said for me.
Oh my dear God,
who will tell her?
How will she ever hear
what happened to me?

FIRST AND SECOND SOLDIERS *[in a loose marching rhythm]*

Now my love
has caught alight,
they've put a musket
on my shoulder.
Now my love
is all aflame,
they've hung a sabre
from my belt.

THIRD SOLDIER

I always used to think
war was just a game,
that I'd be there a week
or perhaps a fortnight,
then come home again.
A week, a fortnight,
perhaps an hour –
Oh, God alone knows,
my dearest parents,
where I'll meet my end!

FOURTH SOLDIER

That cursed lantern
went out on me;
before I could turn round,

the patrol was there.
They seized me,
tied me up,
and straight away
threw me in the clink.

FIFTH SOLDIER

My dearest mother,
you sleep soundly,
knowing nothing
of all I suffer.
If you knew, dear mother,
what I suffer here,
your coffin would open
and you would rise from it.

THIRD SOLDIER

Didn't I say a week ago
I'd end up a soldier?
And now they've tied me up –
what can I do?
They took me by force,
they took me at night;
I weep and I lament,
with no one to help me.
*/The Wounded Soldier raises himself on the stretcher.
He is feverish and speaks to his sweetheart./*

WOUNDED SOLDIER */deliriously/*

What has happened to you,
my darling girl?
Why do you look
so changed?
Why are you sad,
why are you so pale?
Has your poor head
begun to ache?

*/They all gather around him. Silence.
They look at him with compassion./*

WOUNDED SOLDIER */with a final surge of strength before death/*

If you want to know, my girl,
what kind of home I have:
beneath the open sky,
that wide and distant field –
that is my home.

If you want to know, my girl,
what food I have to eat:
roasted horseflesh
and water from the Danube –
that is my food.

If you want to know, my girl,
what kind of bed I have:
the green grass beneath me,
the white clover too –
that is my bed.

If you want to know, my girl,
what covers me at night:
my cartridge belt for a pillow,
my greatcoat for a blanket –
that is all I have.

/He sinks back./

FIRST SOLDIER */plaintively/*

Oh, what a crying shame
for all that bright red blood
that must be spilt
upon the green grass!

THE OTHERS

Oh, what a crying shame
for all that bright red blood
that must be spilt
upon the green grass!

[The Wounded Soldier is dying. In anguish, he grasps the First Soldier's hand. He sees his sweetheart in him.]

WOUNDED SOLDIER

When I left my sweetheart,
the sun was high above;
look at me now, my darling girl –
see how far away I am.

FIRST SOLDIER

[in tears, speaking as the wounded man's sweetheart]
Far away you are, my darling boy,
far away from me,
but if your love is true,
you'll come back to me.

WOUNDED SOLDIER

Three hills away from her I was,
and still I heard her call:
Forgive me...

FIRST SOLDIER

... forgive me...

WOUNDED SOLDIER

my dearest love...

FIRST SOLDIER

... my dearest love...

WOUNDED SOLDIER

for anything I did to hurt you...

FIRST SOLDIER

...anything...

[He is too overcome with tears to continue.]

/The soldiers see a vision of a tavern, where the farmers who have remained behind the lines are getting drunk and profiting from their suffering./

FARMERS */singing drunkenly/*

That's why I went off to the army,
the soldier's life pleased me;
look, my girl, how well I look
in my green tunic.

That green tunic that I wear,
with its facings bright and red,
a yellow cap with golden tassels
and silver buttons too.

FARMERS' WIVES

May the good Lord love us, love...

FIRST SOLDIER

/pulling himself together and shouting at the farmers/

Oh, what a crying shame
for all that bright red blood
that must be spilt
upon the green grass!

THE OTHER SOLDIERS

Oh, what a crying shame
for all that bright red blood
that must be spilt
upon the green grass!

/The vision fades. Only their dead comrade and the soldiers remain. They raise him high above their heads and, with sabres drawn, march against the war./

ALL THE SOLDIERS

If you've killed our brother, killed him,
then kill us as well.

But beware – for your own sake
and for your children's.

Fredric Rzewski:

Sblížení pro vypravěče

a volně obsazený ensemble (1971/72)

Část 1: Sblížení (1971)

Myslím, že za to, jak rychle čas ubíhá, může kombinace věku a většího sblížení. Už je to šest měsíců a mohu upřímně říct, že jen málo období v mém životě uběhlo tak rychle. Jsem ve vynikající fyzické i duševní kondici. Nepochybně mě čekají nepatrná překvapení, ale cítím se jistý a připravený. Stejně jako milenci v krizových chvílích porovnávají své emoce, tak i já se vyrovnávám se svým okolím. V té lhostejné brutalitě, neustálém hluku, experimentální chemii jídla, blouznění ztracených hysterických mužů dokážu jednat s jasností a smyslem. Jsem rozvážný, někdy dokonce vypočítavý, a jen zřídka se uchýlím k teatrálnosti, ledaže bych chtěl otestovat reakce ostatních. Hodně čtu, cvičím, mluvím s dozorci a spoluvězni a snažím se vycítit nevyhnutelný směr svého života.

Část 2: Attica (1972)

Attica je přede mnou.

Fredric Rzewski:

Coming Together for narrator

and open instrumentation ensemble (1971/72)

Part 1: Coming Together (1971)

I think the combination of age and the greater coming together is responsible for the speed of the passing time. It's six months now and I can tell you truthfully few periods in my life have passed so quickly. I am in excellent physical and emotional health. There are doubtless subtle surprises ahead but I feel secure and ready. As lovers will contrast their emotions in times of crisis, so am I dealing with my environment. In the indifferent brutality, incessant noise, the experimental chemistry of food, the ravings of lost hysterical men, I can act with clarity and meaning. I am deliberate – sometimes even calculating – seldom employing histrionics except as a test of the reactions of others. I read much, exercise, talk to guards and inmates, feeling for the inevitable direction of my life.

Part 2: Attica (1972)

Attica is in front of me.